

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Oszczędzanie na emeryturę - strategie inwestowania

dr Piotr Russel

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

SGH
Szkoła Główna
Handlowa
w Warszawie

Czynniki mające wpływ na strategię:

- ❑ **Horyzont czasowy** (wiek i czas do emerytury): dłuższy czas do emerytury pozwala na bardziej agresywną strategię z większym udziałem akcji, które potencjalnie generują wyższe zyski; zbliżając się do emerytury, należy stopniowo przechodzić do bardziej konserwatywnych instrumentów, takich jak obligacje.
- ❑ **Akceptacja ryzyka**: osoby o wysokiej akceptacji ryzyka mogą inwestować w bardziej zmienne aktywa (np. akcje), szukając wyższych zysków

Czynniki mające wpływ na strategię (c.d.):

- ☐ **Cele finansowe i styl życia na emeryturze:** określenie, jakiej kwoty i w jaki sposób będzie się potrzebować po zakończeniu kariery, jest kluczowe.
- ☐ **Strategia wypłat** (jednorazowa lub rozłożona w czasie) wpływa na dobór aktywów
- ☐ **Wiek i stan zdrowia:** te czynniki determinują, jak długo można inwestować i jakie jest ogólne podejście do finansów
- ☐ **Dywersyfikacja portfela:** rozłożenie środków na różne klasy aktywów (akcje, obligacje, nieruchomości, złoto) zmniejsza ryzyko

Przykładowe elementy strategii:

- ❑ **Metoda "100 minus wiek":** sugeruje, że procentowy udział akcji w portfelu powinien być równy 100 pomniejszone o wiek inwestora, np. dla 30-latka akcje powinny stanowić 70% portfela
- ❑ **Regularne inwestowanie stałych kwot:** uśrednia cenę nabycia aktywów i zmniejsza ryzyko wprowadzania dużej sumy pieniędzy na rynek w niekorzystnym momencie
- ❑ **Niskokosztowe fundusze indeksowe lub ETF-y:** to popularny sposób inwestowania pasywnego, który pozwala na dywersyfikację przy niższych kosztach
- ❑ **Konta emerytalne (IKE, IKZE, OIPE):** dają możliwość skorzystania z ulg podatkowych, co zwiększa efektywność oszczędzania.

Dobrowolne formy oszczędzania na emeryturę:

- ☐ OFE
- ☐ PPE
- ☐ IKE
- ☐ IKZE
- ☐ OIPE

Otwarte fundusze emerytalne (OFE):

- ☐ od dnia 1 lutego 2014 r. ustalono wysokość składki przekazywanej do OFE na 2,92% podstawy wymiaru; 4,38% trafia na subkonto w ZUS
- ☐ dobrowolność uczestnictwa w OFE
- ☐ ubezpieczeni musieli zadeklarować chęć przekazywania części ich składki do OFE (brak złożenia deklaracji – całość składki do ZUS); oświadczenie złożyło ok. 2,57 mln osób, tj. 15,4% ogółu uprawnionych
- ☐ wprowadzono tzw. suwak bezpieczeństwa

Pracownicze programy emerytalne (PPE):

- ☐ funkcjonują od 1999 r.
- ☐ zgodnie z ustawą o PPE mamy dwa rodzaje składek:
 - składka podstawowa, max 7% wynagrodzenia uczestnika, finansowana w całości przez pracodawcę
 - składka dodatkowa, która może być opłacana przez uczestnika programu emerytalnego z wynagrodzenia po opodatkowaniu
- ☐ Odprowadzona kwota jest wolna od składki na ubezpieczenie społeczne, ale nalicza się od niej podatek dochodowy od osób fizycznych

PPE mogą być prowadzone w jednej z następujących form:

- ☐ funduszu emerytalnego (zarządzanego przez pracownicze towarzystwo emerytalne)
- ☐ umowy o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego
- ☐ umowy grupowego ubezpieczenia na życie pracowników z zakładem ubezpieczeń w formie grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym
- ☐ zarządzania zagranicznego z siedzibą na terenie państwa członkowskiego

PPE ma charakter dobrowolny:

- ☐ Pracodawca nie ma obowiązku tworzenie PPE w swoim zakładzie pracy
- ☐ Pracownik nie ma obowiązku uczestnictwa
- ☐ Konieczne zawarcie umowy zakładowej między pracodawcą a reprezentacją pracowników
- ☐ Pracodawca zawiera umowę z instytucją finansową, gdzie określone są warunki gromadzenia środków i zarządzania nimi
- ☐ Rejestracja programu przez organ nadzoru

Wybrane dane na koniec 2024 roku:

- ☐ Liczba PPE – 2097
- ☐ Liczba pracodawców prowadzących PPE – 2311
- ☐ Liczba uczestników – 695,1 tys.
- ☐ Średnia wartość rachunku 42,2 tys. zł, ale w przypadku PrTE – 89,1 tys. zł)
- ☐ Wartość zgromadzonych aktywów – 29,4 mld zł (całość rynku 307,6, w tym OFE – 231 mld zł)

Indywidualne konto emerytalne (IKE):

- ☐ Forma dobrowolnego, indywidualnego oszczędzania
- ☐ Z kim możemy zawrzeć umowę:
 - funduszem inwestycyjnym
 - podmiotem prowadzącym działalność maklerską
 - zakładem ubezpieczeń
 - bankiem
 - dobrowolnym funduszem emerytalnym (od 2012 r.)
- ☐ Liczba instytucji zarządzających środkami – 61 (wg stanu na 31.12.2024 r.)

Indywidualne konto emerytalne (IKE):

- ☐ Prawo do wpłat:
 - osobie fizycznej, która ukończyła 16 lat
 - małoletni ma prawo do dokonywania wpłat na IKE tylko w roku kalendarzowym, w którym uzyskuje dochody z pracy wykonywanej na podstawie umowy o pracę
 - tylko na jedno IKE – zasada: 1 osoba – 1 konto
- ☐ Podstawowa korzyść na jaką może liczyć oszczędzający:
zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych

Indywidualne konto emerytalne (IKE):

- ❑ Roczny limit wpłat na IKE (początkowo 1,5-krotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok, obecnie limit ten wynosi 3-krotność przeciętnego wynagrodzenia)
- ❑ Limit wpłat na IKE w 2021 r. – 15 777 zł, w 2022 r. – 17 766 zł, w 2023 r. - 20 805 zł, w 2024 r. - 23 472 zł, w 2025 r. – 26 019 zł

Indywidualne konto emerytalne (IKE):

- ❑ Wypłata środków (bez tzw. podatku Belki):
 - na wniosek oszczędzającego po osiągnięciu przez niego wieku 60 lat lub nabyciu uprawnień emerytalnych i ukończeniu 55. roku życia oraz spełnieniu warunku dokonywania wpłat na IKE co najmniej w 5 dowolnych latach kalendarzowych albo dokonania ponad połowy wartości wpłat nie później niż na 5 lat przed dniem złożenia wniosku o dokonanie wypłaty
 - na wniosek osoby uprawnionej w przypadku śmierci oszczędzającego

Indywidualne konto emerytalne (IKE):

- ❑ Wypłata transferowa możliwa w następujących przypadkach:
 - wypłata z instytucji finansowej prowadzącej IKE do innej instytucji finansowej, z którą oszczędzający zawarł umowę o prowadzenie IKE
 - wypłaty z instytucji finansowej prowadzącej IKE do programu emerytalnego, do którego przystąpił oszczędzający
 - przejścia z programu emerytalnego do IKE

Indywidualne konto emerytalne (IKE):

- ❑ Wypłata transferowa możliwa w następujących przypadkach (c.d.):
 - z IKE zmarłego oszczędzającego na IKE osoby uprawnionej albo do programu emerytalnego, do którego uprawniony przystąpi
 - z PPK zmarłego uczestnika PPK na IKE małżonka zmarłego uczestnika PPK lub osoby uprawnionej

IKE – wybrane dane na koniec 2024 r.:

- ❑ Liczba uczestników – 964,6 tys.
- ❑ Wartość aktywów – 22,8 mld zł
- ❑ Przeciętna wartość środków na 1 IKE – 23,6 tys. zł
- ❑ Wśród 61 podmiotów z którymi możemy zawrzeć umowę najwięcej jest TFI – 21, banków – 14, zakładów ubezpieczeń – 12, podmiotów prowadzących działalność maklerską – 9 oraz 5 – powszechnych towarzystw emerytalnych

Indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE):

- ☐ Forma umowy zawartej przez oszczędzającego z:
 - funduszem inwestycyjnym
 - podmiotem prowadzącym działalność maklerską
 - zakładem ubezpieczeń
 - bankiem
 - dobrowolnym funduszem emerytalnym
- ☐ Podobnie jak w przypadku IKE – każda osoba może mieć tylko 1 IKZE
- ☐ Liczba instytucji zarządzających środkami – 47 (wg stanu na 31.12.2024 r.)

Indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE):

☐ Korzyści podatkowe:

- Odliczenie wpłat dokonanych na IKZE w danym roku od dochodu, tj. możliwość zaoszczędzenia 12% lub 32% wpłaconych kwot (19% przy podatku liniowym)
- ☐ Ile można zyskać: przy max limit wpłat w 2025 roku – **120% przeciętnego wynagrodzenia (dla samozatrudnionych 180%)**:
 - $12\% \times 10\,407,60 \text{ zł} = 1\,248,91 \text{ zł}$
 - $32\% \times 10\,407,60 \text{ zł} = 3\,330,43 \text{ zł}$
 - $19\% \times 10\,407,60 \text{ zł} = 1\,977,44 \text{ zł}$
 - $19\% \times 15\,611,40 \text{ zł} = 2\,966,16 \text{ zł}$

Indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE):

- ❑ **Opodatkowanie środków przy wypłacie:** zryczałtowany podatek o stawce 10% pod warunkiem:
 - osiągnięcia przez oszczędzającego wieku 65 lat oraz dokonywania wpłat na IKZE co najmniej w 5 latach kalendarzowych
- ❑ **Wcześniejsza wypłata środków** – konieczność doliczenia całej kwoty do rocznego dochodu i zapłacenia podatku wg skali (12%, 32%) lub 19% w przypadku podatników podatku liniowego

Indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE):

- ❑ Wypłata transferowa możliwa w następujących przypadkach:
 - z instytucji finansowej prowadzącej IKZE do innej instytucji finansowej, z którą oszczędzający zawarł umowę o prowadzenie IKZE
 - z IKZE zmarłego oszczędzającego na IKZE osoby uprawnionej

IKZE – wybrane dane na koniec 2024 r.:

- ❑ Liczba uczestników – 593,1 tys.
- ❑ Wartość aktywów – 12,1 mld zł
- ❑ Przeciętna wartość środków na 1 IKZE – 20,4 tys. zł
- ❑ Wśród 47 podmiotów z którymi możemy zawrzeć umowę najwięcej jest: TFI – 21, podmiotów prowadzących działalność maklerską – 9, zakładów ubezpieczeń – 8, powszechnych towarzystw emerytalnych – 6, banków – 3

Pracownicze plany kapitałowe (PPK):

- ☐ Dla osoby zatrudnionej – system dobrowolny, dla pracodawcy – obligatoryjny
- ☐ Po zawarciu umowy o zarządzanie PPK, podmiot zatrudniający zapisuje do PPK osoby zatrudnione, tj. zawiera w ich imieniu i na ich rzecz umowy o prowadzenie PPK

Zasady zapisywania do PPK:

Wiek osoby zatrudnionej	Zapisanie do PPK
18-55 lat	Automatyczny zapis (chyba, że osoba zatrudniona złoży deklarację o rezygnacji z dokonywania wpłat do PPK przez zawarciem umowy o prowadzenie PPK)
55-70 lat	Tylko na wniosek Osoba zatrudniona musi złożyć wniosek o zawarcie umowy o prowadzenie PPK
> 70 lat	Brak możliwości przystąpienia do PPK

Wpłaty do PPK:

- ❑ **Wpłaty podstawowe (obowiązkowe):**
 - **wpłata pracodawcy** – 1,5% wynagrodzenia brutto (opodatkowana)
 - **wpłata pracownika** – 2% wynagrodzenia brutto (z płacy netto)
– wyjątek osoby zarabiające do 120% płacy minimalnej – mogą obniżyć wpłatę do 0,5%

Wpłaty do PPK:

- ❑ **Wpłaty dodatkowe (dobrowolne):**
 - **wpłata pracodawcy** – max 2,5% wynagrodzenia brutto (opodatkowana)
 - **wpłata pracownika** – max 2% wynagrodzenia brutto (opodatkowana)
- ❑ Można zrezygnować z wpłat dodatkowych lub zmienić ich wysokość – wystarczy deklaracja złożona pracodawcy

Wpłaty do PPK:

❑ Dopłaty od państwa:

- **jednorazowa opłata powitalna** – 250 zł z Funduszu Pracy (składki za min. 3 miesiące)
- **dopłaty roczne z FP w wysokości 240 zł** – warunek: kwota wpłat podstawowych i dodatkowych finansowanych przez podmiot zatrudniający oraz uczestnika PPK w danym roku kalendarzowym jest równa co najmniej kwocie wpłat podstawowych należnych od kwoty stanowiącej 6-krotność minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w tym roku

Wpłaty do PPK (przykład 1 – wynagrodzenie brutto 5000 zł m-c):

- wpłata pracownika 0,5% [25 zł]
- wpłata pracodawcy 1,5% [75 zł]
- wpłata miesięczna na konto PPK brutto [100 zł]
- skala podatku [12%]
- podatek od wpłaty pracodawcy [9 zł]
- kwota, o którą zmniejsza się wynagrodzenie netto m-c [34 zł]
- kwota, o którą zmniejsza się wynagrodzenie netto rok [408 zł]
- wpłata roczna od Skarbu Państwa (z FP) [240 zł]
- roczna wpłata brutto na PPK [1 440 zł]

Wpłaty do PPK (przykład 2 – wynagrodzenie brutto 6000 zł m-c):

- wpłata pracownika 2% [120 zł]
- wpłata pracodawcy 1,5% [90 zł]
- wpłata miesięczna na konto PPK brutto [210 zł]
- skala podatku [12%]
- podatek od wpłaty pracodawcy [11 zł]
- kwota, o którą zmniejsza się wynagrodzenie netto m-c [131 zł]
- kwota, o którą zmniejsza się wynagrodzenie netto rok [1 572 zł]
- wpłata roczna od Skarbu Państwa (z FP) [240 zł]
- roczna wpłata brutto na PPK [2 760 zł]

Strategia inwestowania

- ❑ Podmiot zatrudniający zawiera umowę o zarządzanie PPK z funduszami zdefiniowanej daty zarządzanymi przez:
 - towarzystwo funduszy inwestycyjnych
 - powszechne towarzystwo emerytalne (PTE)
 - pracownicze towarzystwo emerytalne
 - zakład ubezpieczeń (ubezpieczeniowy fundusz kapitałowy)

Strategia inwestowania

- ❑ Inwestowanie środków gromadzonych w PPK:

Oszczędności gromadzone w PPK inwestowane są subfundusze (wydzielone w danym funduszu) o różnym poziomie ryzyka w zależności od wieku uczestnika

W momencie zapisu do PPK trafia się do jednego z subfunduszy zdefiniowanej daty

Można złożyć dyspozycję i zmienić subfundusz

Strategia inwestowania

- ❑ Reguły inwestowania środków w zależności od wieku uczestnika PPK

	Część udziałowa	Część dłużna
Od utworzenia funduszu do 20 lat przed 60 r. życia	60-80%	20-40%
20 lat przed 60 r. życia	40-70%	30-60%
10 lat przed 60 r. życia	25-50%	50-75%
5 lat przed 60 r. życia	10-30%	70-90%
Osiągnięcie 60. roku życia	Max 15%	Min 85%

Wyplata srodkow:

☐ Po ukończeniu 60 lat:

- 1) Max 25% srodkow jednorazowo, a pozostale w co najmniej 120 miesiecznych ratach (wariant najkorzystniejszy podatkowo)
- 2) 100% jednorazowo – koniecznosc zaplacenienia podatku od zyskow kapitalowych
- 3) w formie swiadczenia malzenskiego, ale malzonek rowniez musi ukończyć 60 lat, być uczestnikiem PPK w danym funduszu – możliwość wypłaty przez co najmniej 10 lat do wyczerpania srodkow

Wypłata w razie poważnego zachorowania oraz budowy lub zakupu domu:

- 1) w razie poważnej choroby (swojej, małżonka lub dziecka) można wypłacić do 25% zgromadzonych środków (bez konieczności zwrotu)
- 2) na pokrycie wkładu własnego do kredytu na budowę domu lub zakup mieszkania (dla osób do 45 r. życia) – do 100% zgromadzonych środków, ale z obowiązkiem zwrotu

Wypłata transferowa:

Środki z PPK możemy przenieść na :

- ☐ inny rachunek PPK
- ☐ terminową lokatę oszczędnościową (po ukończeniu 60 r. życia)
- ☐ polisę ubezpieczeniową z prawem do świadczenia okresowego lub dożywotniego (po ukończeniu 60 r. życia)
- ☐ PPK, IKE lub PPE małżonka lub osoby uprawnionej – po śmierci uczestnika PPK

Zwrot środków przed ukończeniem 60 lat

Jest możliwy, ale wypłata pomniejszona o:

- ☐ dopłaty ze środków publicznych (z FP)
- ☐ 19% zryczałtowany podatek od zysków kapitałowych (pod warunkiem osiągnięcia zysków)
- ☐ 30% aktualnej wartości środków wpłaconych przez pracodawcę – gdyż środki te były zwolnione ze składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe; środki te będą zapisywane na indywidualnym koncie w ZUS

Opłaty za zarządzanie:

- ❑ Pracodawcy nie ponoszą żadnych kosztów współpracy z instytucją finansową, która zarządza PPK
- ❑ Pracownicy:
 - opłata stała - maksymalnie 0,5% w skali roku (naliczana od wartości aktywów netto)
 - opłata zmienna od wypracowanego zysku (ang. success fee) – max 0,1% aktywów netto

Opłaty za zarządzanie:

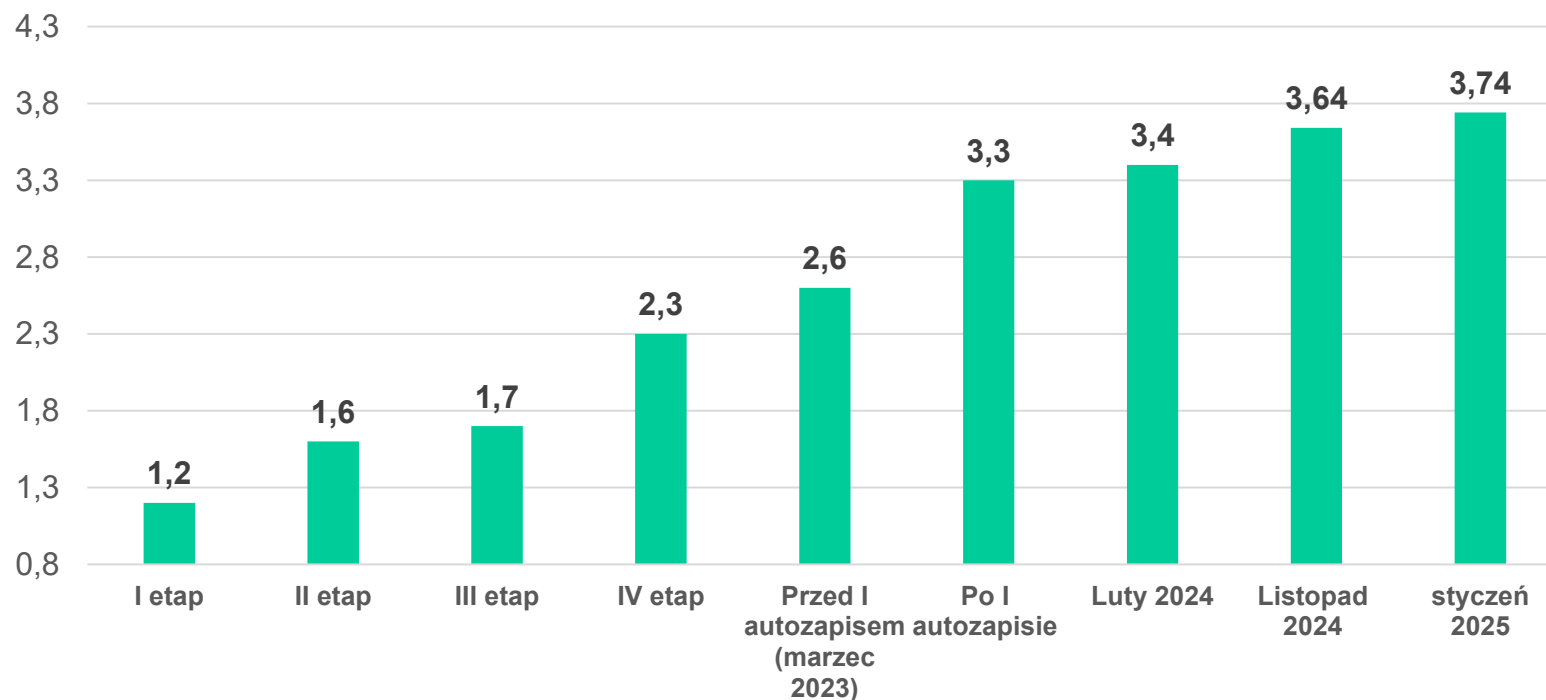
- ❑ Łącznie 17 instytucji finansowych oferuje PPK (stan na koniec stycznia 2025 r.)
- ❑ Średnia wysokość opłat wynosiła 0,325% i wahała się od 0,133% (jeden fundusz o zdefiniowanej dacie 2020) do 0,379% (fundusze zdefiniowanej daty 2065)

Opłaty manipulacyjne i inne koszty:

- ❑ Ustawa o PPK zabrania pobierania opłat manipulacyjnych
- ❑ Wyjątek: opłata za konwersję, czyli za przenoszenie zgromadzonych środków między funduszami zdefiniowanej daty. Zgodnie z ustawą, dwie konwersje w roku muszą być bezpłatne
- ❑ Średnie opłaty za zarządzanie wraz z innymi kosztami administracyjnymi lub operacyjnymi oraz kosztami transakcji wynoszą 1,0% inwestycji rocznie

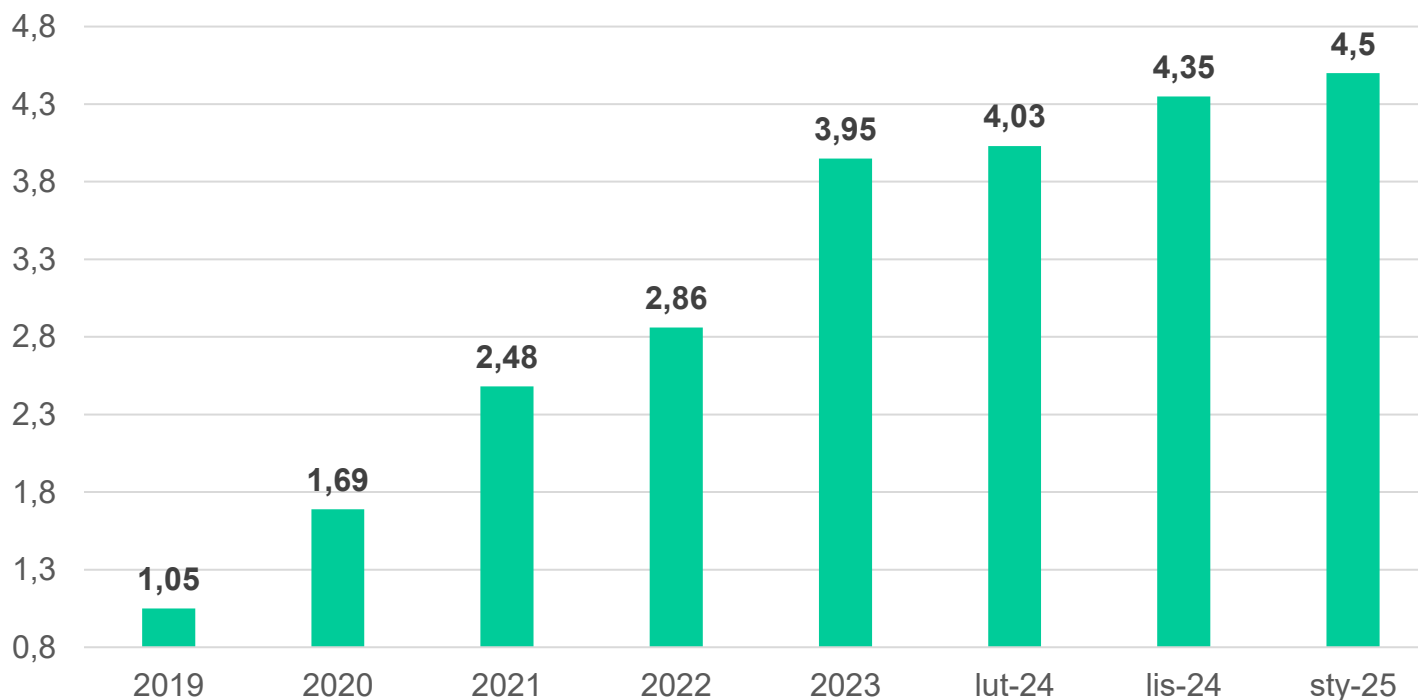
Strategia inwestowania

Liczba uczestników PPK:

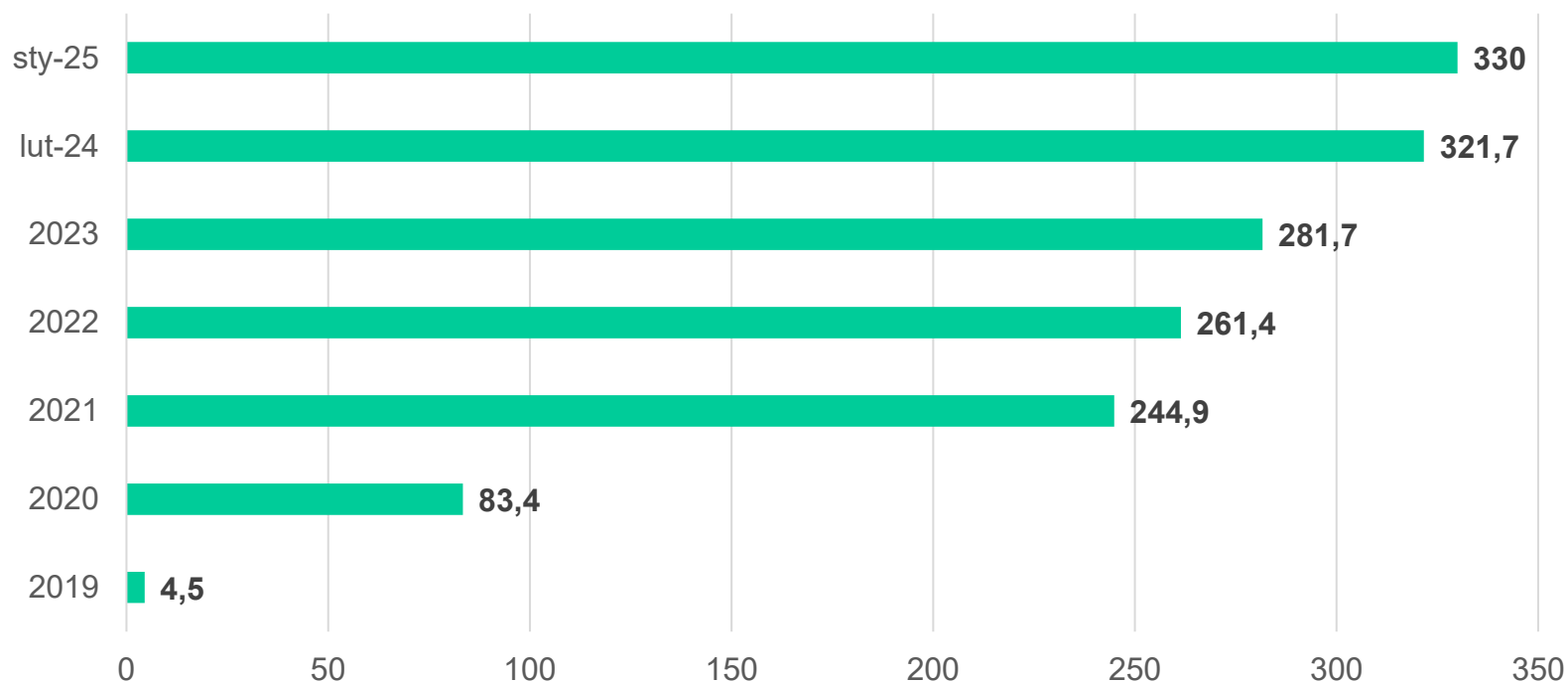
Dane: PFR

Liczba rachunków PPK:

Dane: PFR

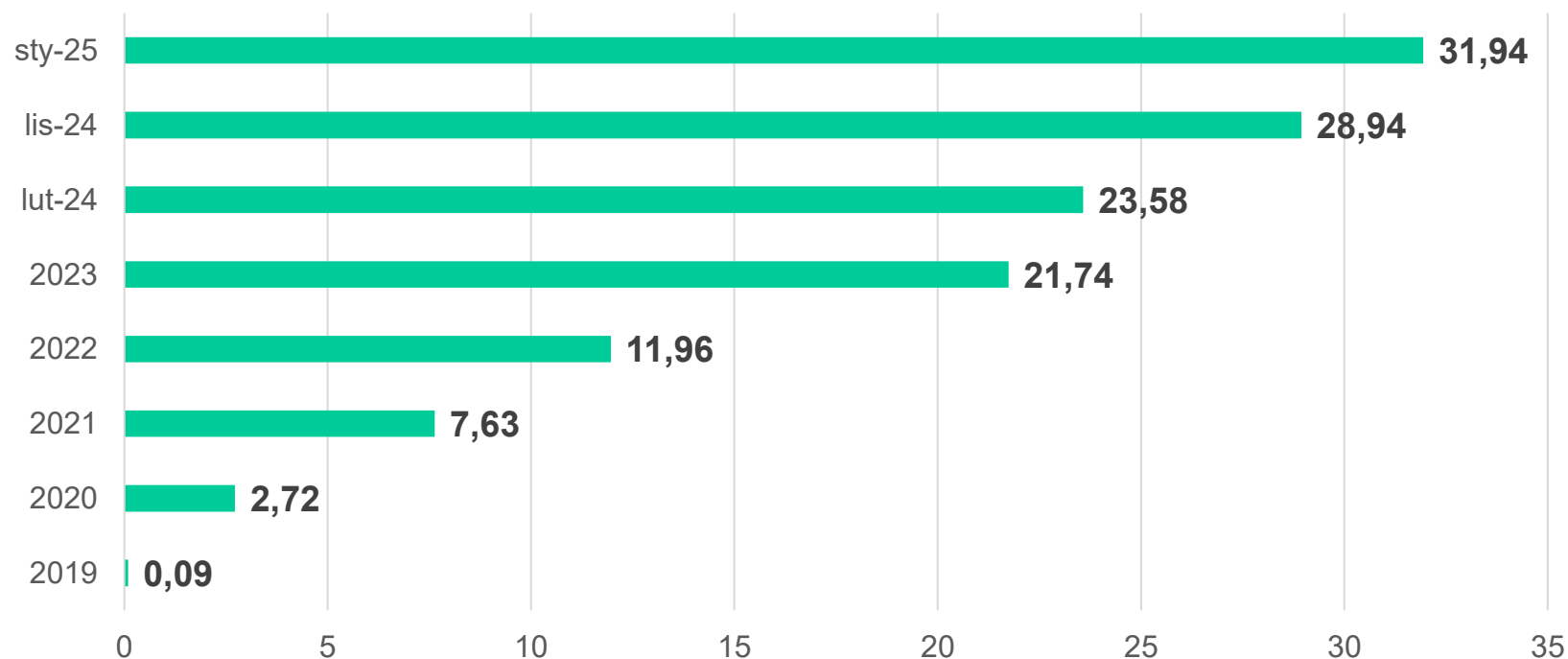
Liczba pracodawców z aktywną umową o zarządzanie:

Dane PFR

Strategia inwestowania

Wartość aktywów netto PPK (w mld zł)

Dane PFR

Ile można zaoszczędzić?

- ❑ Kalkulator PPK

<https://www.mojeppk.pl/kalkulator.html>

Ogónoeuropejski indywidualny produkt emerytalny (OIPE)

- ❑ Na podstawie Rozporządzenia (UE) 2019/1238 każde państwo członkowie ma obowiązek stworzyć warunki do tworzenia produktów emerytalnych opartych na określonych w rozporządzeniu założeniach
- ❑ Oferta OIPE ma zapewnić m.in.:
 - równość osób, które oszczędzają w ramach OIPE w Polsce oraz państwach UE polegającą na zwolnieniu z podatku od zysków kapitałowych
 - prawo do dokonywania wpłat na OIPE niezależnie od miejsca zamieszkania w UE
 - możliwość wpłat w EURO, niezależnie od waluty obowiązującej w kraju zamieszkania

OIPE – cechy nowej formy oszczędzania

- ☐ Na koncie OIPE może gromadzić oszczędności wyłącznie jeden oszczędzający
- ☐ OIPE założyć może każda pełnoletnia osoba przed osiągnięciem wieku emerytalnego (wyjątek: osoba małoletnia, która ukończyła 15 lat, może dokonywać wpłat na subkonto OIPE pod warunkiem osiągnięcia w danym roku dochodów z pracy)
- ☐ Większość rozwiązań – analogiczna do IKE, łącznie z rocznym limitem wpłat

OIPE – cechy nowej formy oszczędzania

- ☐ Istotnym problemem w przypadku OIPE może być to, że środki możemy przenieść jedynie na inne OIPE. W wypadku IKE, można transferować zgromadzone środki do innych IKE lub OIPE
- ☐ Środki można wypłacić po osiągnięciu 60. roku życia lub nabyciu uprawnień emerytalnych i ukończeniu 55. roku życia.
- ☐ By dokonać wypłaty należy spełnić także dwa dodatkowe warunki:
- ☐ dokonywać wpłaty na subkonto OIPE co najmniej w 5 dowolnych latach kalendarzowych
- ☐ lub:
- ☐ dokonać ponad połowę wartości wpłat nie później niż na 5 lat przed dniem złożenia wniosku o dokonanie wypłaty

OIPE – cechy nowej formy oszczędzania

- ❑ Istnieje możliwość wcześniejszej wypłaty sumy zebranej na subkoncie w OIPE – wówczas jednak osoba będzie zobowiązana do zapłaty od wypłaconej kwoty 19-procentowego podatku od zysków kapitałowych
- ❑ Brak możliwości samodzielnego inwestowania – należy skorzystać z usługi zarządzania portfelem inwestycyjnym dostarczonej przez oferującego produkt
- ❑ Aktualnie OIPE oferuje w Polsce tylko jeden podmiot – słowacki Finax

OIPE – oferta Finaxa

- ❑ Środki są inwestowane w wysokiej jakości, płynne produkty ETF na akcje i obligacje, zapewniające szeroką dywersyfikację
- ❑ W miarę zbliżania się końca horyzontu oszczędnościowego aktywa są stopniowo przenoszone do mniej ryzykownych instrumentów finansowych zgodnie z techniką ograniczania ryzyka (na początku 100% w akcje, a docelowo 60% w akcje i 40% obligacje)
- ❑ Opłata za zarządzanie – 0,6%+ VAT rocznie – max wg przepisów UE 1%
- ❑ Wpłata w dwóch formach – jednorazowo bądź jako comiesięczna wypłata w ratach
- ❑ <https://www.finax.eu/pl>